

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБЛІКУ: РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЗМІНІ ПРОФЕСІЙНИХ ФУНКЦІЙ БУХГАЛТЕРА

Бащук Ірина, к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

Стрімкий розвиток цифрових технологій суттєво трансформує всі сфери економічної діяльності, зокрема систему бухгалтерського обліку. Одним із ключових драйверів цих змін є штучний інтелект (ШІ), який поступово інтегрується в облікові інформаційні системи, автоматизуючи рутинні операції та розширюючи аналітичні можливості. У сучасних умовах цифровізації роль бухгалтера зазнає кардинальних змін: від виконавця регламентованих процедур – до аналітика, консультанта та стратегічного партнера бізнесу.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення професійних функцій бухгалтера в умовах впровадження ШІ, а також визначення нових компетентностей, які стають визначальними для фахівців облікової сфери.

Цифровізація бухгалтерського обліку передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій для автоматизації процесів збору, обробки, зберігання та аналізу облікової інформації. На відміну від традиційної комп'ютеризації, цифровізація ґрунтується на інтеграції хмарних сервісів, великих даних (Big Data), машинного навчання, роботизованої автоматизації процесів (RPA) та штучного інтелекту. [1]

У бухгалтерській практиці цифрові технології забезпечують безперервність облікового процесу, мінімізацію людського фактора, підвищення точності даних і своєчасність формування фінансової та управлінської звітності. Водночас вони створюють передумови для трансформації функціонального наповнення професії бухгалтера.

Штучний інтелект у бухгалтерському обліку застосовується для автоматизованого розпізнавання первинних документів, класифікації господарських операцій, формування бухгалтерських проведення, контролю податкових ризиків та прогнозування фінансових показників. Алгоритми машинного навчання здатні аналізувати великі масиви даних, виявляти закономірності та аномалії, що значно перевищує можливості традиційних облікових систем. Завдяки ШІ відбувається перехід від реактивного обліку до проактивного, орієнтованого на прогнозування та підтримку управлінських рішень. Облікова інформація перестає бути виключно ретроспективною та набуває стратегічного значення. [2, 3]

Використання ШІ призводить до скорочення частки рутинних операцій у роботі бухгалтера, таких як введення даних, звірка рахунків, формування стандартної звітності. Ці функції дедалі частіше виконуються автоматизованими системами. Водночас зростає роль бухгалтера як фахівця з інтерпретації даних, фінансового аналізу та консалтингу.

Сучасний бухгалтер уже давно перестав бути лише виконавцем рутинних операцій з обліку та звітності. Його роль полягає у тому, щоб активно долучатися до формування облікової політики підприємства, враховуючи специфіку галузі, законодавчі вимоги та стратегічні цілі компанії. Він має не лише правильно відображати господарські операції, а й передбачати можливі наслідки управлінських рішень, оцінювати фінансові ризики, що можуть вплинути на стабільність бізнесу, та пропонувати шляхи їх мінімізації.

Крім того, сучасний бухгалтер виконує функції аналітика: він аналізує альтернативні варіанти управлінських рішень, порівнює їх ефективність, прогнозує результати та допомагає керівництву обрати найбільш оптимальний шлях розвитку. Його робота включає підготовку детальних фінансових звітів, моделювання можливих сценаріїв та розробку рекомендацій, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємства. Таким чином, бухгалтер стає ключовим учасником процесу прийняття рішень, забезпечуючи керівництво достовірною та своєчасною інформацією.

У результаті професійні функції бухгалтера зміщуються від суто технічних і виконавчих завдань у бік аналітичної, контрольної та стратегічної діяльності. Він перетворюється на радника та партнера керівництва, який здатний не лише контролювати фінансові потоки, а й формувати довгострокову стратегію розвитку підприємства. Такий підхід робить бухгалтерську професію більш престижною та відповідальною, адже від якості його роботи залежить фінансова стійкість, інвестиційна привабливість та успішність бізнесу в цілому.

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку створює принципово нові вимоги до професійних компетентностей бухгалтера. Традиційні знання у сфері обліку, оподаткування та складання фінансової звітності залишаються базовими, проте їх вже недостатньо для ефективного виконання професійних обов'язків у сучасному цифровому середовищі. Значно зростає роль цифрової грамотності, яка включає володіння сучасними інформаційними технологіями, вміння працювати з аналітичними платформами та системами управління даними, а також базове розуміння алгоритмів штучного інтелекту та принципів їх роботи в облікових процесах. [4]

Особливу увагу приділяють розвитку soft skills, адже цифрові технології не усувають необхідності інтерпретувати та аналізувати результати автоматизованих систем. Ключовими стають критичне мислення, здатність робити висновки на основі аналітики великих обсягів даних, комунікаційні навички для взаємодії з керівництвом та колегами, а також етична відповідальність при роботі з фінансовою інформацією. Бухгалтер повинен не лише користуватися цифровими інструментами, а й усвідомлювати їхні обмеження, потенційні ризики та джерела помилок.

Серед нових професійних компетентностей особливо важливими стають:

1. Аналітичні та прогностичні навички – здатність обробляти великі масиви даних, виявляти закономірності, аномалії та потенційні ризики, а також прогнозувати фінансові результати для підтримки стратегічного управління.
2. Компетенції у сфері цифрових технологій – розуміння принципів роботи штучного інтелекту, машинного навчання, роботизованої автоматизації

процесів (RPA), навички роботи з хмарними та аналітичними платформами.

3. Інформаційна безпека та етика – забезпечення достовірності облікових даних, контроль за використанням інтелектуальних систем, дотримання професійних та етичних стандартів у цифровому середовищі.

4. Комунікаційні та консалтингові здібності – здатність пояснювати результати аналізу керівництву та клієнтам, участь у прийнятті управлінських рішень та формувати рекомендації на основі аналітичних висновків.

Таким чином, сучасний бухгалтер стає не лише виконавцем облікових процедур, а аналітиком, стратегічним радником і посередником між технологіями та управлінським процесом підприємства. Уміння інтегрувати цифрові інструменти з професійним судженням і аналітичним мисленням стає визначальним фактором конкурентоспроможності фахівця на ринку праці.

Використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку забезпечує підвищення ефективності облікових процесів, скорочення витрат часу та ресурсів, зменшення кількості помилок і підвищення прозорості фінансової інформації. Разом з тим існують певні ризики, пов'язані з кібербезпекою, залежністю від технологій, можливими алгоритмічними помилками та етичними аспектами використання ШІ. У цьому контексті роль бухгалтера виступає не лише користувачем цифрових інструментів, а й професійним контролером, який оцінює результати роботи інтелектуальних систем, перевіряє їх на відповідність стандартам та законодавству, а також забезпечує правильну інтерпретацію даних. Бухгалтер стає своєрідним «мостом» між технологіями та управлінськими рішеннями, поєднуючи технічні можливості ШІ з професійним досвідом і знаннями. Таким чином, цифровізація бухгалтерського обліку та впровадження штучного інтелекту є об'єктивним і незворотним процесом, що суттєво змінює професійні функції бухгалтера. ШІ не замінює бухгалтера, а трансформує його роль, підвищуючи значущість аналітичної, консультаційної та стратегічної складових професії. Успішна адаптація бухгалтерів до цифрових змін потребує оновлення освітніх програм, безперервного професійного розвитку та формування нових компетентностей. У результаті бухгалтер стає ключовим учасником цифрової екосистеми підприємства та важливим провідником між технологіями й управлінськими рішеннями.

Інформаційні джерела:

1. Тарлопов, І. О. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах в умовах цифрової економіки. / І. О. Тарлопов // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – № 17-18. – С. 24–28. DOI: [10.32702/2306-6814.2020.17-18.24](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.17-18.24)
2. Бухгалтерський облік в умовах впровадження інформаційних технологій і систем./ О., Лемішовська, В. Лінинська, // Економіка та суспільство. – 2022. – №44. DOI: [10.32782/2524-0072/2022-44-23](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-23)
3. Реслер М. Вплив цифрової економіки на обліково-аналітичну систему. / М. Реслер // Acta Academiae Beregsasiensis. Economics. – 2024. – Volume 5. – P 441 – 450 . DOI: [10.58423/2786-6742/2024-5-441-450](https://doi.org/10.58423/2786-6742/2024-5-441-450)
4. Безручук С. Л., Грабчук І. Л. Основні концепції впливу цифровізації на якість бухгалтерського обліку. / С. Л., Безручук І. Л. Грабчук // Економіка, управління та адміністрування. – 2021. – № 4(98). – С. 69-74. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2021-4\(98\)-69-74](https://doi.org/10.26642/ema-2021-4(98)-69-74)